

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 851.

CHICAGO, ILL., 3. JANUARJA (January 3rd), 1924.

LETO—VOL. XIX.

Upravišтво (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2364.

VPRAŠANJE NASELJEVANJA.

Problem amerikanizacije in amerikanizatorjt.

II IV 48041

Republika Zedinjenih držav je dežela naseljencev. Prišli so sem iz raznih krajev sveta in zgradili državo, ki je danes ena najmočnejših industrialnih sil sveta. Njeno bogastvo je brez primere v svetovni zgodovini. Njen hitri razvoj nima paralele.

Tam, kjer so se razprostirali pred desetletji in par stoletji veliki pragozdi in neobdelane planote, v katerih so kraljevali indijanski rodovi, so danes ogromna industrialna mesta, pokrajine so preprežene z železnicami, zemlja je obdelana in naravna bogastva so našla izhod iz globin. Zedinjene države imajo danes do 110,000,000 prebivalcev. Indijanski rodovi, nekdanji vladarji tega kontinenta, so skoro izumrli. Kar jih je ostalo, životarijo po rezervacijah; Indijanci rodu Arapahoe pa so pred nekaj tedni poslali v Pariz deputacijo pred Ligo narodov, na katero je apelirala, naj se zavzame pri ameriški vladi za interese ameriških Indijancev. Tak je razvoj Zed. držav.

Dokler je bila ta dežela v pionirskem stadiju, ni stavila naseljevanju nikakih posebnih zaprek. Zadnja leta pa postajajo naseljeniški zakoni strožji in strožji. *U. S. of America is settling down.*

Propagatorji amerikanizma hočejo, da se človeški material, priseljen v ameriška mesta iz raznih dežel Evrope, "pretopi" v enotno ljudstvo. To vzame čas. In da se bo proces take amerikanizacije vršil čim hitreje, je treba naseljevanje ustaviti ali pa ga tako omejiti, da bo *melting pot* vršil svoje delo brez posebnih težav.

Nasprotniki naseljevanja propagirajo še strožje odredbe za nadaljno omejitev priseljevanja; priporočajo, da se naj naseljence odbira takoj na mestu odhoda in ne šele v ameriških lukah; nadalje, da naj se sprejme zakone, ki bi naseljevanje iz južnih držav Evrope skoro popolnoma ustavili. Naseljenci iz teh držav so baje najmanj pristopni asimilaciji in jih je najtežje amerikanizirati. Kulturno so na nizki stopnji in njihove življenske potrebščine so majhne.

Kdo so glavni nasprotniki naseljevanja? Vsi takozvani Amerikanci, vse ameriško časopisje (razun malih izjem) in Ameriška delavska federacija. Industrialni interesi, ki jim je mnogo ležeče na tem, da je delavski trg napolnjen s ceneni delavci, se ne navdušujejo za nadaljno omejevanje naseljevanja. Toda ker je ameriški delavski trg sedaj že prilično poln, se industrialcem ne zdi potrebno voditi kake energične propagande proti omejevanju naseljevanja. V kolikor bodo potrebovali več delavcev, jih bodo dobili tudi če se sprejmejo še strožji zakoni kakor so sedaj v veljavi.

V Evropi je na milijone ljudi, ki bi se radi izselili v to republiko, v kateri je še mnogo prostora. Ampak današnji naseljenci se razlikujejo od onih, ki so prihajali sem pred petnajstimi in dvajsetimi leti. Tudi takratnih razmer ni več. Mase evropskega ljudstva so zastrupljene z nauki socializma in boljševizma — kakor nam zatrjujejo nekateri zagovorniki stoodstotnega amerikanizma — in take mase so nevarne ameriškim institucijam. Mi sicer ne verjamemo, da so evropske mase zastrupljene z boljševizmom ali socializmom, ampak vznemirjene so radi bednih razmer, ki vladajo med njimi, in radi gospodarske in politične anarhije, v katero so jih pahnil vladajoči sloji. Toda današnji naseljenci niso več tisti ljudje, ki so prihajali sem pred leti z nadami da si nekaj prislužijo in se zopet povrnejo v domovino. Današnji naseljenci razumejo več o organizaciji. Razni prevaranti jih ne morejo tako lahko guliti, kakor so drli prejšnje naseljence. In zato vprašanje: Čemu napolnjevati deželo z materialom, ki ni dovolj neveden da bi se dal neovirano izkoriščati in obenem je nepristopen hitri asimilaciji?

V kolikor bo v bodoče naseljevanje še dopuščeno, bodo imeli prednost naseljenci iz nemških in škandinavskih dežel in Angleži ter Kanadčani, zato ker so na višji stopnji civilizacije kakor pa Italijani, Jugoslovani, Rusi, Rumunci, Poljaki itd. V tem so se merodajni faktorji Zedinili in pri tem bo ostalo.

Razun propagande proti naseljevanju imamo tudi zelo živo propagando proti naseljen-

cem ki so že tukaj, in teh je nad 36,000,000 (v tem številu so vključeni tudi otroci tujerodnih starišev).

Tudi ta propaganda je razumljiva. Ameriški Poljaki n. pr. se v splošnem bolj zanimajo za razmere na Poljskem kakor v Ameriki. Žive tukaj, njihov duh pa živi še vedno na Poljskem. V takih okolščinah jih izrabljajo razni profesionalni političarji, ki na dneve volitev razpolagajo z glasovi državljanov poljske narodnosti po svoji volji. Po čikaških ulicah vidimo poljske parade kakor jih vidimo v Varšavi. Seveda je res, da jim radi lepšega dajejo tudi značaj ameriškega patriotizma, ampak oboje je smešno. Z Italijani ni nič boljše. Nemci, katerih je v Zedinjenih državah do devet milijonov, so bili pred vojno močna politična sila, toda po porazu Nemčije in po prestanem zaničevanju, kateremu so bili izpostavljeni med vojno, so postali nekako resignirani. Sedaj so ameriški Nemci, pred par leti še "Huni", zopet spoštovani ljudje, in izgleda, da bo Amerika Nemcem iz rajha olajšala naseljevanje v to deželo. Grkov je v tej deželi nad 200,000 tisoč. Amerikanci jih mrze še bolj kakor Italijane. Slednjih je v Zed. državah 3,365,000. Tujerodce, ki so prišli sem iz Italije, Grčije, Rusije, Poljske itd., ne bodo puritanci in džingoisti nikdar tako amerikanizirali, da bi zamorili v njih vsako sled po kraju njihovega rojstva. To je nemogoče. Tega se več ali manj zavedajo, in zato hočejo naseljevanje enostavno ustaviti. Z amerikanizacijo tujerodcev pa hočejo nadaljevati.

V raznih krajih se "foreignerje" naravnost provocira. Govoriti v materinem jeziku na javnem prostoru jim ni dovoljeno. Tega jim ne zabranjuje postava, ampak fanatični Amerikanci. V velikih industrialnih središčih in v krajih, v katerih prevladuje tujerodni živelj, n. pr. v železnem okrožju Minnesote, pa se tujerodni Amerikanci lahko svobodno gibljejo.

Novejše čase se je v ameriškem časopisju obnovila živahna razprava, kako amerikanizirati tujerodce, ki pa je mnogokrat bolj hujskanje kakor razprava. Delavski tajnik James J. Davis je za registracijo tistih tujerodcev, ki niso državljani. Kadar bi se selili iz enega kraja v drugega, bi morali imeti potni list — nekaj takega kar je bila v bivši Avstriji poselska knjižica. Fanatični patriotje propagirajo še strožje zakone za šikaniranje tujerodcev, med drugim odtiske prstov. S tem bi jih postavili v vrsto s kriminalci. Drugi propagirajo, naj se prepove na javnih prostorih (shodih itd.) govoriti v vseh drugih razun v angleškem jeziku. Pri tem pa jim služijo v propagandi tujerodci sami. V Hamtramcku, Mich., ki je del mesta Detroit, je naseljenih do 60,000 Poljakov. Hamtramck je torej poljsko mesto. Ti Poljaki hočejo živeti po svojih običajih, govoriti v svojem jeziku in voditi zadeve svoje kolonije po svoji volji. Pri-

šli so v nesoglasje z višjimi funkcionarji radi "moče", ki vlada v Hamtramcku; Poljaki so sklicali velik protestni shod, na katerem so kritizirali federalne sodnike in vse tiste elemente, ki napadajo Poljake. Neki sodnik je na tem shodu poskusil govoriti v angleščini, toda udeleženci ga niso hoteli poslušati, češ, da je na njihovem shodu dovoljeno govoriti samo v poljskem jeziku. Vse ameriško časopisje je pisalo o tem dogodku in vlivalo olje na ogenj ameriškemu džingoizmu. Ako hočejo tuje narodnosti v tej deželi, da ne izgube pravic ki jih imajo, morajo paziti, da ne bodo nudile fanatikom materijala za propagando proti sebi.

V razpravi za amerikanizacijo prihajajo vsakovrstni nasveti. Nekdo prav resno predlaga v čikaški "Tribuni", naj se vse tujerodce prisilili spremeniti svoja imena tako, da bodo soglašala z angleškim jezikom. Ako bi n. pr. Mr. C. Zweirzynski premenil ime v Mr. Reed, bi prenehal čitati poljske liste in se zanimati za politične boje na Poljskem, pa postal pristen Amerikanec. Ako bi se Mr. D. Żylvities pisal Mr. P. Jefferson, bi se ne zanimal več za Vilno, ampak bi se na vse pretege navduševal za zvezdno zastavo. Ako bi Mr. Libertino Vaccavello nenadoma spremenil ime v Mr. Robert Young, bi morda ravno tako nenadoma pozabil na Italijo, njenega Mussolinija in na fašizem, pa se navduševal za stoodstotni amerikanizem in morda celo za politiko izolacije. Če bi Mr. Michalasopoulos postal Mr. Brown, bi se nič več ne zanimal za homatije na Grškem in bilo bi mu čisto vseeno da li postane Grčija republika ali ostane monarhija. Ako bi takole nenadoma spremenili vse priimke inozemcem, bi dobil tudi Stjepan Iljič Uhovjortov novo ime, recimo, da bi postal Mr. Steve Stokes. Pozabil bi na Rusijo in njeno sovjetsko vlado in nič več ne bi bil nevaren ameriškim institucijam. Ako bi Mirko Radivojevič postal Mr. M. J. Reading, bi pozabil na Radiča in slavno zgodovino stare hrvatske kraljevine ter prenehal mrzeti Srbe. In če bi naša rojaka Ivan Miklavčič in Peter Držić postala Mr. Davis in Mr. Smith, bi prenehala hvaliti napredek v naših naselbinah in prenehala čitati novice o povodnji v stari domovini, ker bi postala čez noč prava Amerikanca.

Neki odbor metodistične cerkve, ki ima naloge paziti kako prebivalci te svobodne republike jedo, pijejo in kako žive, ni tako optimističen. Pronašel je, da je največ *bootleggerjev* med tujerodci in predlaga vladi, naj vsakega *foreignerja*, ki krši prohibicijo, deportira.

V nekem čikaškem hotelu so izsledili črnokarsko zaroto, ki je pošiljala bogatim Amerikancem grozilna pisma. In čudo, zarotniki so bili Bolgari. Zopet so zakričali zoper tujce.

Dotičnik, ki misli, da bi se z amerikaniziranjem priimkov amerikanizacija tujerodcev naj-

ložje dosegla, je v zmoti. Slovenci na zapadu in v mnogih krajih, kjer se jim zdi prikladnejše imeti "ameriška" imena, jih spremene, toda se ne spremene s tem. Človeka spremeni samo vzgoja, bila taka ali taka.

Tisti duhovniki metodistične cerkve, ki priporočajo deportiranje tujerodcev zato ker je med njimi največ bootleggerjev, se istotako motijo. Tujerodci trgujejo z alkoholnimi pijačami v malem. Amerikanci pa so v bootleggerskem businessu na debelo. Kleti bogatašev so vedno napolnjene. V New Yorku, v Chicagi, Philadelphiji in drugih mestih prodajo za milijone dolarjev opojnih pijač, in če postava prominentne bootleggerje kedaj po nesreči "izsledi", se sled za njimi kmalu izgubi.

Detektivi, ki so našli bolgarske črnorokarje v čikaškem hotelu Drake, so se tudi zmotili.

Glavni vzrok, da se v Zedinjenih državah širijo mrznje proti tujerodcem, je v tem, da je čimdalje več takih prebivalcev, ki se prištevajo k domačinom. Domačini vsake dežele pa imajo prirojen nagon, da mrze tujce, bili kdorkoli in od kjerkoli.

Inozemci v splošnem niso slabši od drugih Amerikancev. Neštete urade zavzemajo, na tisoče odgovornih služb je v njihovih rokah. Zastopani so v občinskih in okrajnih svetih, v legislaturah, v kongresu in v predsednikovemu kabinetu. Zedinjene države ne bi bile to kar so, ako ne bi bilo priseljevanja v tisti množini, kakor smo ga imeli. Da, inozemci so delali poceni, živeli so večinoma uborno, in pri tem gradili železnice, predore, kanale, mesta itd. Industrialci so jih trpali v rudnike, topilnice po zapadu, v jeklarne po vzhodu, v tekstilne tovarne itd. Delali so poceni in tudi njihova življenja so bila poceni. Kdo se je pred leti briga, ako je ubilo tu ali tam nekaj Bolgarov, Ličanov, Grkov, Italijanov itd.? Včasih je kaj povprašal kak konzul, izmenjalo se je nekaj pisem, sorodniki v starem kraju pa so čez par tednov izvedeli: ta in ta, bil to oče ali brat ali soproga, je ubit. Potočenih je bilo nekoliko solza, in nesreča je bila pozabljena. Ni moglo biti drugače. Toda danes je drugače. Tujeorodci so se priučili jezika, se organizirali in mnogi so postali državljani in vedo kako je treba rabiti državljske pravice.

Tujerodci so radikalnejši kakor domačini, pravijo amerikanizatorji. Morda. Ampak imeli smo že krvave izgrede, — tega ni ravno dolgo nazaj, — pri katerih tujerodci niso niti sodelovali. Ako je danes mogoče nekaterim političnim pustolovcem hujskati kakih dvajset tisoč tujerodnih delavcev z ekstremnim radikalizmom in jih opajati z brezplodnimi frazami, bo tudi to prestalo. Tujerodci se hitro uče. Večinoma so prišli sem nevedni, ker so prišli iz dežele brez vsakih izkušenj v ameriška mesta. Postali so plen privatnih bankirjev, sleparskih

agentov in drugih takih karakterjev, vlada pa ni skrbela, da bi jih varovala pred pijavkami. Tiste čase je mnogo zagrešila pri delu za amerikanizacijo. Med vojno so bili najbolj navdušeni amerikanizatorji in patriotični špijoni ravno tisti ljudje, ki so pred vojno svoje rojake najbolj gulili. In tako je prišlo, da je masa tujerodnega delavca našla svoje resnične prijatelje in resnične amerikanizatorje le v organizacijah radikalnega delavstva.

Z omejevanjem naseljevanja v Zedinjene države se je treba sprijazniti tu in v Evropi. Toda napram tistim fanatikom, ki bi radi postavili tujerodne delavce na stopnjo izvržencev in kriminalcev, samo zato ker se slučajno niso rodili pod zvezdno zastavo, je treba biti na straži. Amerika ni dežela samo tistih, ki so v nji rojeni, ampak vseh tistih, ki so jo pomagali dvigniti gospodarsko in kulturno.

Pogled nazaj in naprej.

Charles Pogorelec.

Po novem letu zaključujejo korporacije račune in popisujejo premično in nepremično imovino, delničarjem pa dele dividende. Ob enem delajo načrte za poslovanje v naslednjem letu.

Tudi mi se lahko nekoliko ozremo nazaj na delo ki smo ga storili v preteklem letu in si predočimo naloge, ki nas čakajo v tem letu.

O dividendah pri nas seveda ne more biti govora. Teh so v današnji družbi deležni le tisti, ki posedujejo bogastva, katera so ustvarili duševni in ročni delavci. Naše bilance so pač vedno enake, to je, o vse borbe za obstanek nam ni ostalo drugega kakor nadaljevanje borbe za obstanek.

Imamo pa nekaj, kar nimajo današnji delničarji: Zavest, da bomo enkrat vsi delničarji in vsi graditelji bogastev. Današnja družba sloni na razredni podlagi. Mi vemo, da je ta družba krivična za tisti razred, ki ustvarja bogastva, zato jo bomo odpravili. To nalogo ima izvršiti socializem.

Zavedni proletarci smo ponosni, da smo člani socialistične armade — in to so naše današnje dividende.

Naše organizacijsko središče je Jugoslovanska Socialistična Zveza, ki beleži kljub težočam v zadnjem letu lepe uspehe. Narasla je za okoli dve sto članov in deset klubov. Naši klubi so obdržavali shode in konference, vodili organizatorične kampanje, imeli smo predavanja, bili smo aktivni na polju kulturnega dela in storili smo zelo mnogo na polju socialistične vzgoje. To je naš pregled dela tekom zadnjega leta, povedano v kratkih besedah. Naš zbor, ki se je

vršil meseca maja, je rodil dobre sadove. Upamo, da bo naš prihodnji zbor, ki se bo vršil v tem letu, pripomogel k še večjim uspehom.

Lahko bi bolj napredovali, kot smo, če bi bilo med nami več takih, ki bi svoj napredek pokazali tudi z dejanji in ne samo z govoričenjem. Za napredek je treba trdo delati, kajti vse kar je bilo zgrajeno, je bilo postavljeno z delom.

Vsakega resničnega naprednega delavca somišljenika, ki se strinja z načeli socialistične stranke, bi bila sveta dolžnost ne samo simpatizirati s socialistično stranko in glasovati za njene kandidate, ampak postati član stranke in delati v nji.

Cisto lahko je iti na volišče in glasovati za naše kandidate, še lažje pa je ostati doma in kritizirati. Veliko težje pa je delati za socializem in se aktivno boriti za interese delavskega ljudstva. V organizaciji, kakor je socialistična stranka, je treba delati, in mlačni delavci vedo to. Zato se branijo pristopiti. Taki naj se nikar ne pritožujejo, da gre vse prepočasi in da bi bilo treba zavzeti energičnejšo pot. Pridružite se nam in sodelujte z nami. To je kar šteje!

Socialistična stranka je edina delavska stranka v Zedinjenih državah, ki zasluži ime stranka in ima vpliv v ameriški javnosti. Vse druge frakcije so le kometi, ki so se odtrgali od prvotnega telesa in kolebajo okrog brez ciljev in smotra. Pretvarjajo se iz najradikalnejših v najbolj kompromisne skupine. Taktike menjajo vsakih štirinajst dni. Iz najekstremnejših so postale čisto reformistične skupine. Včeraj proti politični akciji jo danes zagovarjajo in se delajo kakor da niso nikdar trdili drugače kot trdijo danes. Včeraj še proti flikanju države, danes se družijo z liberalno buržvaznimi skupinami pri delu za "konsolidiranje" države. Taka je zgodovina trabantov, ki begajo v ozračju delavskega gibanja.

Par ljudi na konvenciji, ki znajo dobro kričati, napravi mnogo šuma; isto velja za seje in v splošni delavski in politični javnosti. Ampak kričanje ni nič drugega kakor kričanje. Eden ali drugi lahko kriči za deset ljudi, tudi za trideset, ampak je vendarle sam. Brezplodnega kričanja se moramo ogibati in istotako se ne smemo pustiti zavajati kričačem.

Nobena stranka ni vedno v pravem. Tudi socialistična stranka ni brez napak. Eno pa je gotovo: Ameriška socialistična stranka se ni nikdar izneverila socialističnim načelom in vsikdar je stala neustrašeno v borbi za pravice delavskega ljudstva in nepretrgoma je vzgojevala mase ameriškega delavstva za socializem. Tekom vojne preganjana se ni uklonila reakciji in je rajše pretrpela ogromne izgube. Toda ostala je neomadeževana. Po mnogih krajih so bile njene postojanke razbite, njeni najaktivnejši funkcionarji preganjani in mnogi pometani v ječe, toda kljub sovražni furiji je obdržala svoj

rdeči prapor visoko dvignjen, čist in smel, kakor vedno.

Naša stranka ni mladoletni otrok in ne rabi naukov iz daljnih dežel. V mednarodnem delavskem gibanju veruje v solidarno kooperacijo in jo izvaja. Uči se in se izpopolnjuje, kakor vsaka stvar, ki ima v sebi pogoje za življenje.

V preteklem letu beleži ameriška socialistična stranka lepe uspehe. Svoje članstvo je pomnožila. Obdržavala je na stotine shodov in predavanj, in na nekaterih je govoril sodrug E. V. Debs. Udeležilo se jih je vsega skupaj več sto tisoč ljudi. V raznih krajih so se organizirale nove postojanke, v drugih so se reorganizirale. In če bi imela naša stranka več gmotnih sredstev na razpolago, bi dosegla še večje uspehe. Mi smo zadovoljni z uspehi, katere je v danih razmerah mogla doseči, ker vemo, da niso mogli biti večji, kakor tudi vemo, da bodo večji v bodoče in da bomo doživeli tudi nazadovanja. Delavsko gibanje ni ravna in gladka pot. Ampak bodočnost spada delavskemu ljudstvu — in ker je naša, moramo napredovati in iti naprej do končne zmage.

Jugoslovenska Socialistična Zveza je del socialistične stranke. Ako jačamo JSZ., jačamo socialistično stranko. Ako širimo Proletarca, širimo s tem tisk socialistične stranke.

Naš pregled dela v preteklem letu nam ne dela sramu, pač pa smo ponosni nanj. Glejmo, da bomo delali z enako vztrajnostjo tudi v tem letu. Rojaki somišljeniki, ki se strinjate z idejami in načeli socialistične stranke in J. S. Z., prenehajte biti samo simpatičarji našega gibanja in postanite aktivni člani J. S. Z. in s tem socialistične stranke. Organizirajte socialistične klube kjerkoli mogoče. V vsaki naselbini, kjer je vsaj pet ljudi, ki čutijo socialistično, naj se ustanovi socialistična postojanka.

Pred nami imamo velike naloge. V tem letu so predsedniške volitve, ki nam nudijo mnogo priložnosti za povečanje naših aktivnosti. Ne zamudimo jih!

Mi rabimo manj simpatičarjev in več članov, več aktivnih borcev. Somišljeniki, organizirajte se in postanite aktivni člani stranke, ki je stranka zavednega ameriškega delavstva.

"Naj robstva moč razbije duha meč!"

SODRUGI V PENNSYLVANII!

Agitirajte za razširjenje vašega glasila "PROLETARCA". In agitirajte tudi za vaše angleško socialistično glasilo "THE WORKER", ki ga izdaja socialistična stranka v Pennsylvaniji. Naslovite: The Worker, P. O. Box 685, Reading, Pa. Naročnina: za celo leto \$1.50; za osem mesecev \$1. Agitirajte med vašimi ameriški tovariši delavci, da se naroče na ta list.

SEMINTJA.

**Hipnotisti se igrajo. — Gary in "božični duh". — Špekulacije patriotov. — Bonus. — 70%. — Frank pada. — Atentat v Tokiju. — Papeževa zmo-
tljivost.**

"Profesor" Maximillian Langsner, hipnotist, je na odru nekega dunajskega gledališča v zabavo gledalcev hipnotiziral več oseb, med njimi enega policaja, kateremu je ukazal, naj gre med avdijenco aretirati nekaj oseb. Policaj je vzel v roke količek in skušal streljati. Ker to ni šlo, je potegnil iz žepa revolver in ubil tri ljudi. Svojega hipnotista je aretiral. Ta je policaja s težavo zbudil iz hipnoze. Ko se je zavedel in videl kaj je storil, je zblaznel. Profesorja so aretirali.

* * *

Prisege v armadi, patriotska, verska in vsa druga navduševanja, hujskanja na vojno, vse to spada pod umetnost hipnoze. Ljudje z zdravim razumom se ne koljejo in ne uničujejo drug drugega. Treba jih je hipnotizirati, potem se jih obrača kakor hočejo hipnotisti. Včasih pa se jim igra ponesreči, kakor se je profesorju Langsnerju.

* * *

Elbert H. Gary, glavar jeklarskega trusta, je dejal, da bi moral vladati božični duh vseh 365 dni v letu in ne samo na božične dneve. Po njegovem mnenju ljudje prehitro pozabijo na pomen božičnega praznika in postanejo zopet vsakdanji. Težko je ohraniti "božični duh" po jeklarnah v Pittsburghu, So. Chicagu, Garyju, New Duluthu in drugih podobnih krajih. Plavži ne poznajo nobenega božiča. In tudi delavci, zaposleni v teh tovarnah, ga ne morejo poznati. Na božič in podobne praznike imajo priliko pozabiti za trenotek na tovarniški vrišč, in to le v slučaju, ako so prosti. Če delajo, je božični dan za njih enak drugim delavnikom v letu.

* * *

Mr. Gary veruje v izobrazbo. Dejal je, da za trgovski svet še ni bilo nikdar tako potrebno misliti kakor sedaj. Mr. Gary ve, da živimo v vznemirjeni dobi. Hvalil je mecene, ki podpirajo ameriške visoke šole. Mrs. Levy Mayer ja poklonila Okaški Northwestern univerzi pol milijona dolarjev in Mrs. A. Montgomery Ward tri milijone. E. H. Gary je univerzi čestital na tej gmotni pridobitvi. On sam ji je pred letom dni poklonil \$100,000. Upton Sinclair vam v knjigi *Goose Step* pove, čemu podpirajo denarni magnatje ameriško višje šolstvo. Citajte jo.

Nadporočnik Benjamin Moore, ki je bil v

ameriški diplomatski službi na pariški mirovni konferenci, je leta 1919. pomagal ustanoviti v Parizu prvo postojanko Ameriške legije. Sedaj je odstopil od nje. Za vzrok odstopa navaja, da je Legija zgrešila svoje ideale, za katere je bila ustanovljena ter postala navadno propagandistično telo v službi raznih političarjev, in edini cilj, ki ga ima, je bonus. Potegovanje za bonus pa se mu zdi gaženje idealov, za katere so šli ameriški možje in mladeniči v armado in na bojišča.

* * *

Veterani svetovne vojne so pozabili na tiste lepe slavonspeve in pesmi, s katerimi so jih obkrožali patriotski ljudje tekom vojne. Kaj bi z ideali! Bonus pomeni denar, in bivši vojaki ga rabijo. V Zedinjenih državah ga je na kupe, pa ga bi bili tudi oni nekaj radi deležni. Bonus se ne glasi tako lepo kakor pesem "Over there...", ampak bonus pomeni gotovino, seveda le v slučaju, če ga veterani izvojujejo. In v tej vojni za bonus so pozabili na medvojne ideale.

* * *

Čikaška "Tribuna" piše, da zadnja vojna ni bila zadnja in tudi prihodnja ne bo še zadnja. Naslovila je svarilo kapitalističnim krogom, kajti če pride do vojne, bo treba zopet vojakov. Enkrat so verjeli obljubam, drugič ne bodo hoteli. Torej dajte jim bonus! "Tribuna" ni socialistični list, ampak glasilo razredno zavednih kapitalistov. Vendar pa se kapitalističnemu razredu ni treba bati. Hipnotizirati mase ni težka stvar. Ljudje zgoraj mu služijo; mase spodaj pa so tudi njegove, ker so nevedne in bodo nevedne še precej časa.

* * *

Poročnik Osborne C. Wood, sin generala Wooda, guvernerja Filipinskih otokov, je "zaslužil" s špekulacijami na Wall streetu do milijon dolarjev. Mladi Wood ne živi v New Yorku, ampak na Filipinih, kjer pomaga svojemu očetu krotiti domačine in jim usiljevati ameriški režim, katerega se branijo. Špekuliral je "na distanco". Kje je mladi Wood dobil denar, časopisje v začetku ni poročalo. Sedaj pa so se pričeli nekateri vojaki pritoževati, da je poročnik Wood tudi predsednik neke oljne družbe in jim ponuja v nakup delnice. Vojaki so ob denar, "patriot" Wood pa ima stotisočake. To je slika ameriškega dolarskega patriotizma.

* * *

Življenske potrebščine v Zedinjenih državah so eno petino cenejše kakor l. 1920. Tako poroča biro delavskih statistik (bureau of labor statistics). Toda so 70% dražje, kot so bile leta 1913. To za delavce ni razveseljivo, posebno sedaj ne, ko se "prosperiteta" umika brezposelnosti. Ako hočemo poslušati Henryja Forda, bomo prihodnjega novembra glasovali za Coolidgea, in vse bo dobro.

* * *

Pred par dnevi se je dobilo dvajset francoskih frankov za dolar. Francija je v zadnji vojni zmagala. Z novimi zvezami si je zgradila velik vpliv nad Evropo. Njen kapitalizem je močan in pariški bankirji niso med zadnjimi na svetu. Kljub temu, frank ni stabilen. Francozi pravijo, da hočejo Angleži in Amerikanci strmoglaviti frank kakor so strmoglavili marko. Angleški in ameriški bankirji mogoče goje take želje. Krivdo za padec franka pa je treba iskati največ v Franciji sami, oziroma v politiki njene vlade.

Na japonskega regenta princa Hirohito je bil izvršen atentat, ki se je ponesrečil. Napad je izvršil neki mladenič, ko se je princ vozil po ulicah z avtomobilom. Napadalca je množica zagrabila in bi ga bila linčala, da ga ni rešila policija. Stanovanja vodilnih socialistov v Tokiju so zastražili, ker se oblasti boje izgredov proti njim. Četrto ure po atentatu je prišel princ-regent v državni zbor in prečital poslancem prestolni govor. Pri tem ni kazal niti najmanjšega razburjenja. Diplomati so izvedeli šele po seji parlamenta, da bi bil regent pred dobre pol ure postal skoro žrtev atentata. Tako so poročali listi. Vse to dokazuje, da je Japonska resnično civilizirana dežela.

Irski republikanci niso zadovoljni z izjavami, ki jih je podal papež v pogledu notranjih sporov na Irskem. Zdi se jim, da je papeževo stališče v prilog sedanje irske vlade in nasprotno republikancem, ki zahtevajo popolno ločitev Irske od Anglije in republikansko formo vlade. P. J. Rutledge je v imenu republikanske stranke na Irskem poslal njegovi svetosti papežu Piju spomenico, v kateri izraža bojazen, da je bila sveta stolica o razmerah na Irskem napačno poučena. Na kratko: Irski republikanci mislijo, da se papež moti, v kolikor se tiče njegovega mnenja o irskih homotijah. Na Irskem so skoro vsi ljudje verni in vsi verujejo, da je svet oče nezmotljiv. Kadar pa izreka papež svoja mnenja o čisto navadnih posvetnih rečeh, pa prizadeta stranka, četudi še tako katoliška, takoj izgubi vero v nezmotljivost božjega namestnika na zemlji.

Vsi ljudje, papež vključen, so zmotljivi. Samo priznati nočejo tega, kajti vsakdo misli o sebi, da je nezmotljiv in je prepričan, da so vsi drugi zmotljivi. Zato je na svetu toliko zmot. Zgodovina človeštva je veriga zmot. Resnica je v nji kakor nevesta v gnječi, vsa spačena in pomečkana, pa vendar resnica. Človek pa se preriva v gnječi zmot, dela zmote in išče resnico.

Kadar tarnate o šibkosti delavskega časopisja, ali se vprašate, če kaj storite, da se ga pojača? Tarnanje nas ne bo privedlo nikamor. Agitacija bo več izdala, torej agitirajte!

Konvencija U. M. W. of A.

Dne 22. januarja prične zborovati v Indianapolisu 29. konvencija premogarske unije. Okoli 500.000 premogarjev bo zastopanih na tem zboru. Vsakih 500 članov ima pravico do enega delegata. Lokali, ki imajo manj kot 500 članov, imajo istotako pravico do enega delegata. Dosedaj je imelo vsakih sto članov pravico do delegata. Okoli tisoč delegatov se udeleži prihodnjega zbora.

Progresivci se pripravljajo na boj z Lewisovo strujo, toda Lewis in njegovi pristaši so dobili v zadnji konvenciji Ameriške delavske federacije, ki se je vršila v Portlandu, veliko oporo. Progresivno gibanje premogarjev so Lewisovi ljudje razglasili za komunistično zaroto, in W. P. mu je pri tem s svojo nerodno taktiko pomagala.

U. M. W. je veljala nekaj časa za liberalno unijo in v svojem programu je imela tudi nekaj radikalnih zahtev, med temi socializacijo rogov, toda propagande za podružabljenje premogovnikov se ni nikdar resno lotila.

Zadnji notranji boji v premogarski uniji so pognali Lewisovo mašino na skrajno desno krilo. Konvencija v Indianapolisu bo burna in nazadnjaki se nanjo pripravljajo že dolgo časa. Urednik glasila premogarske unije je objavljaj nekaka razkritja o komunistični zaroti, ki stremi razbiti unijo, toda pred razumnim delavstvom se je s tem samo osmešil.

Radikalni elementi na konvenciji v Indianapolisu ne bodo enotni, medtem ko so se konservativne struje zedinile in s tem mislijo kontrolirati situacijo. Na svoji strani imajo ves uradni aparat Ameriške delavske federacije in takozvano "javno mnenje", kakoršnega predstavlja veliko kapitalistično in progresivno časopisje.

Borba v Indianapolisu bo torej zanimiva in za zavedno delavstvo podučna, ker bo pokazala, kako se ne sme delati, ako se hoče strmoglaviti staro unijsko birokracijo.

Napredovanje socialistov v Wisconsinu.

Socialistična stranka v Wisconsinu beleži zadnje čase znatne uspehe. Podvzela je akcijo za pojačanje članstva in ustanovitev novih postojank, in rezultat dosedaj je, da so se ustanovile nove postojanke v Green Bay, Neenah in Oshkosh. Obstoječe organizacije prirejajo shode in kampanje za zbiranje prispevkov in pridobivanje novih članov.

Socialisti v Milwaukee so ponovno nominirali za socialističnega županskega kandidata sedanjega župana sodruga Hoana. Sodruga

Berger, socialistični kongresnik, je govoril zadnjo sredo v Chicagi o delovanju v kongresu in o zmoti ameriškega delavstva, ki pošilja v zbornice "prijatelje" mesto svoje ljudi.

"The Milwaukee Leader", socialistični dnevnik, ima do 60.000 naročnikov, in je eden najbolj razširjenih dnevnikov v Wisconsinu.

Kdo financira kapitalistične stranke.

Denarni magnatje v Chicagi so zbrali 125 tisoč dolarjev za pokritje stroškov konvencije republikanske stranke, ako bi se vršila v Chicagi. Odbor republikanske stranke pa je zaključil, da se bo konvencija vršila v Clevelandu. Sedaj ponujajo to vsoto demokratom, ako hočejo svojo nominacijsko konvencijo obdržavati v Chicagi. Demokratje pa pravijo, da bodo imeli konvencijo v tistem mestu, ki jim bo nudilo največ gmotne podpore.

Republikanska stranka bo dobila clevelandski mestni auditorium brezplačno za svojo konvencijo. Mesto bo plačalo stroške za predelavo gotovih sob, v katerih bodo zborovali odseki. Clevelandski bogataši bodo zbrali skupaj visoko vsoto, da bodo pomagali plačati republikancem druge stroške zborovanja.

Republikanski kandidatje za predsednika imajo že v vseh državah svoje kampanjske odbore, v katerih so večinoma milijonarji. Ti najamejo ljudi, ki vrše agitacijo. Za demokrate velja isto, kajti obe vodijo kapitalisti in obe zastopati kapitalistične interese.

Miljone, ki jih bosti potrošili v kampanjah, bodo prispevali bogataši, toda delavci so morali garati zanje. Delavci torej indirektno prispevajo tudi v kampanjske fonde kapitalističnih strank, samo zavedajo se ne tega.

Sodrug Debs je naslovil-socialističnemu delavstvu apel, naj priskoči na pomoč socialistični stranki s prispevki v kampanjski fond. Mnogi delavci so se radevolje odzvali. Nekateri, nevedni kakor so, pa se pritožujejo, da jih nadlegujemo s kolektami. Ako ne bo delavstvo vzdrževalo svoje stranke, kdo naj jo drugi? Če ne bi bilo preveč takih delavcev, ki se branijo prispevati par centov za svojo stvar, bi bile tudi naše kampanje živahnije. Zavedni sodrugji ne dajejo samo gmotna sredstva, ampak tudi delo, toda nezavedna masa tega ne vidi in ne razume. Ni drugače, kakor da jo učimo naprej, kajti dokler bodo mase delavskega ljudstva nezavedne, ne moremo doseči velikih zmag.

Ne ozirajte se na nebesa, je človeštvo zato na zemlji, da doseže srečo in harmonijo.

(Viktor Considerant.)

Mojzes ali Darwin

spisal

Dr. A. DODEL,
vseučiliški profesor v Curihi.

(Nadaljevanje.)

To je nekaj malo značilnih dokazov, kako so ustanovitelji in apostoli krščanstva prezirali naravo in svet.

Ta vera samotarstva in zaničevanja narave je bila, kakor kaže izkušnja, določena v zapadnih deželah za državno vero.

Grki in Rimljani — poganska naroda, so že takrat, ko je zadonel glas o križu čez morje, naredili lep začetek v opisujočem prirodoslovju.

Aristoteles — l. 384 do 322 pred Kr. rojstv. — je zapustil več prirodoslovskih del, med temi tudi sistem živalstva in rastlinstva, ki ga je sam sestavil; ta se seveda ni mogel obdržati, ker je bilo njegovo znanje o naravi, takratni omiki primerno, še zelo pomanjkljivo ter pomešano z otročjimi in praznoverskimi nazori. Zelo značilno pa je, da so smatrali pozneje v krščanskih deželah Aristotelovo prirodoznanje sestavo kot začetek in konec posvetnega znanja in so ga rabili v krščanskih šolah do najnovejšega časa kot temelj prirodoslovja.

V tistem davnem času, ki je okoli 2000 let za nami, so razpravljali grški in rimski filozofi o najvažnejših vprašanjih, ki sploh lahko ganejo človeške prsi: vprašanja o postanku in nehanju, o izvoru in bistvu vseh stvari, o bistvu Bogov in namenu človeka.

V nauku o grških in rimskih bogovih govori človeška domišljija svoj najdrznejši jezik. Mnogoštevilni bogovi so večinoma pesniško oplešana poosebljenja prirodnih moči in človeških kreposti, napak in popolnoma človeških strasti. Najvišji Bog — Jupiter-Zeus, je bil eden izmed najžaljubljenjših tovaršev, kar jih je ustvaril pesniško navdahnjeni človek in okrasil s pripovedkami in pravljicami. In vse dvorjanstvo njegovih nižjih bogov in boginj, njegovih ljubljencev in ljubljenk — vsa truma olimpijskih bogov in boginj seveda ni bila nič boljša, kakor najvišji vseh bogov. Nevoščljivost in zavist, ljubezen in sovraštvo, ljubosumnost in veselje do preganjanja, zabavoljubnost in nezmernost, vse mogoče človeške strasti in norosti so igrale med božjimi prebivalci grških nebes isto vlogo, kakor tukaj dol na zemlji med ljudmi. V vsem bajeslovju je pa prišla lepota do svoje pravice. Iz tistega časa izvirajoča, nedavno izpod razvalin izkopana dela obrazujejo umetnosti, še danes občudujejo Judje, Kristjani in pogani kot najvišje, kar je dosedaj ustvarila roka človeška.

Tukaj ni mesto, da bi pokazal, kako je bila obenem z rimskim kraljestvom v teku svetovne

zgodovine razrušena in pokončana vsa ta grška in rimska krasota, vsi lepi začetki prirodoslovskega izpoznavanja in umotvori pesništva in umetnosti. Rimska država bi razpadla tudi brez krščanstva iz povodov, ki še dandanašnji povzročajo razpad velikih držav in narodov.

Moja naloga tudi ne more biti, podati sliko o razvoju stvari do onega časa, ko se je golgatski križ razprostrl čez razvaline poganskih držav v znak svoje svetovne zmage. Povedati pa moram, da je dolga in dolga stoletja vladal pri cerkvi fanatizem neučенosti; neumnost pa, ki jo je prav lahko obdržati, je spadala k idealom cerkvenih učiteljev in škofov in je bila slavljená z blagrovanjem. Celo cerkveni učitelj Evzebij (v 4. stoletju po Kr.) je pisal dobesedno:

“Mi ne omalovažujemo znanja iz nevednosti, temveč iz zaničevanja njegovega povsem nekoristnega dela in obračamo našo dušo k boljšim rečem.”

Leta 391. po Kr. je bila najznamenitejša takratnih knjižnic, aleksandrijska, sežgana od fanatiziranih kristjanov pod vodstvom nadškofa Teofila. Takrat je živela Hypatija, radi lepote, čednosti in učenosti slavljená Grkinja, ki se je šla v Atene učiti modroslovja. Ta gospa je učila po svoji vrnitvi v Aleksandrijo aristotelovo in novo platonsko filozofijo. Ob vstaji kristjanov, ki jih je naščuval patrijarh Ciril, je bila ta učena gospa umorjena na krvoločén način.

Tako je legel temen oblak duševne noči vedno bolj čez svet. Kar se je rešilo orijentalškega in grškega znanja pred nestrpnostjo predranega krščanskega zapada — bili so samo še odlomki — so zbrali pozneje mohamedanski Arabci.

Mohamed sam je visoko čislal judovskega zakonodajalca in ljudskega voditelja Mojzesa; to mu pa ni branilo, da je včasih tistim Judom, ki so kritizirali njegove nauke, posekal glave. On sam je visoko čislal znanost, saj poročajo, da je po njegovem izreku črnilo učenjakov svetejše od mučeniške krvi, in da je razum najboljše, kar je ustvaril Bog.¹⁾ (Več století pozneje je označil reformator Luther isti razum, “najboljšo stvaritev Boga” s popolnoma nasprotnim imenom, ki ga dostojni človek naših dni ne more več izgovoriti, ali k večjemu v odsotnosti žen in otrok.)

V tem, ko so pod vlado mohamedanskih Arabcev učene šole na Španskem tako cvetele, kakor nikoli prej in nikoli pozneje, so ležale nad krščanskim delom Evrope sence nevednosti in sovraštva znanosti. V naši krasni deželi, med Bodenskim jezerom in Lemanom, Alpami in gorovjem Jura niso znali duhovni in učitelji ljudstva dolgo časa niti brati. Znameniti kulturni

zgodovinar nam poroča, da opat Konrad iz samostana St. Gallen in ves njegov kapitelj ni znal niti pisati, ko je pesnik Walter von Vogelweide (1170—1230) obiskal ta znameniti zavod. V drugih časih je bila slava St. Pallenskega samostana razširjena daleč po svetu.)

Sploh je zmota, ali vsaj veliko pretiravanje, če kdo zatrjuje, da so bili vsi samostani v vseh časih znanosti prijazni in so gojili kulturo. To razvidimo iz dejstva, da so bile pisalne priprave v samostanih marsikaterih dežel in pokrajin popolnoma neznane reči. Ko je znameniti pesnik Petrarka (1304—1347) našel v Lüttichu Ciceronove govore in izrekel željo jih prepisati, ni bilo mogoče niti v enem samostanu dobiti črnila, čeprav so tamkaj zelo mnogoštevilni.

V pričo takih razmer se sploh ne bomo začudili, če beremo, da je bilo “grešno čitanje fizikalčnih spisov” na velikih cerkvenih zborovanjih v Toursu (1163) in v Parizu (1231) prepovedano.

Papež Bonifacij VIII. (umrl 1303) — genialni iznajditelj “svetega leta,” ki je pomagalo papeškemu prestolu iz vseh denarnih stisk, je prepovedal zdravnikom in dijakom medicine razrezanje mrtvih človeških trupel — in sicer radi vstajenja, ravnotako kakor prepoveduje sedanjí papež svojim vernikom sežigati mrličé.

Leta 1317 je papež Janez XXII. s posebnim pismom prepovedal učenje kemije. Kdor je pa kljub prepovedi opazoval naravne reči in premišljeval o vidnem svetu, je bil ostro preganjan, obtožen krivoverstva, tajne zveze s hudičem, kot čarovnik ali čarovnica, ali je bil na ta ali na oni način s silo spravljen iz tega življenja v smrt. Fanatično zalezovanje vsake želje za vedo in spoznanjem, kakor je bilo stoletja sistematično gojeno od oskrbnikov cerkve, je slednjič rodilo splošno duševno bolezen; ta se je polastila skoro vsega krščanskega prebivalstva Evrope in je vzela tisočem nedolžnih ljudi življenje. To je bila duševna zmedenost, ki jo je porodila vera in čarovnjaštvo, radi katere je bilo n. pr. leta 1659 v škofiji Bamberg 1200 ljudi živih sežganih, v nadškofiji Trier celo 6500 ljudi. Tudi Švica ni ostala nedotaknjena od te duševne bolezni. V Lucernu so leta 1652 pripravili 85letno žensko do priznanja, na to so jo na najrafiniranejši način mučili in živo sežgali. V istem letu je bila neka Katarina Schmidle, “mala deklica, 11 let stara, ker je delala ptiče, v stolpu brez odpovedi življenja obešena, zavezana v vrečo in sežgana, posebno ker ni bilo upati poboljšanja”¹⁾ — tako pripoveduje zbornični zapisnik.

1) Naj ne bo zamolčano, da je bil Mohamed sam v nekaterih stvaréh grozno neveden. Tako je bil n. pr. prepričan, da je Mozesova sestra Miriam in Jezusova mati Marija enainista oseba.

1) “Ein klein Meiteli von 11 Jahren wegen Vögel-machen, sintemalen keine Besserung zu verhoffen, im Thurm ohne Abkündigung des Lebens stranguliert und dann im Sack gestosen und verbrannt.”

(Dalje prihodnjik.)

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

O delovanju Konference klubov J. S. Z. v zapadni Pennsylvaniji.

Prva konferenca.

Socialistični klub št. 184, J. S. Z. je meseca maja prošlo leto pričel z akcijo, ki naj bi dovedla do boljše kooperacije med socialističnimi klubi J. S. Z. v Pennsylvaniji na polju socialistične agitacije. Posledica je bila, da se je dne 24. junija vršila na Lawrence prva konferenca socialističnih klubov, in s tem je bil led prebit. Z delom v velikem obsegu se je pričelo.

Na prvi konferenci, ki se je vršila 24. junija 1923. na Lawrence, so bili zastopani štirje klubi J. S. Z., namreč Avella, Meadowlands, Sygan in Lawrence. Predsedoval ji je John Terčelj, zapisnik je vodil Leonard Lenassi, v odboru pa je bil tudi Lovrenc Kavčič.

Lawrenška konferenca je pričela z delom na podlagi sledečih točk dnevnega reda, tikajoče se naše agitacije in prosvetnega dela:

1. Razprava o potih in načinih, kako reorganizirati klube J. S. Z. v naselbinah zapadne Pennsylvanije, kjer so enkrat že obstojali, in kako ustanoviti nove v krajih, kjer klubov še ni bilo;

2. Razprava o načinih agitacije za razširjenje našega glasila Proletarca in angleških glasil ameriške socialistične stranke;

3. Razprava o načinih, kako najlažje razširiti "Izobraževalno akcijo J. S. Z." med našimi podpornimi društvi.

O vseh teh točkah je konferenca temeljito razpravljala. Proučila je svoje delo in zaključila, da je treba s takimi konferencami nadaljevati. V pripravljalni odbor za aranžiranje druge konference sta bila izvoljena sodruga J. Terčelj in Lov. Kavčič.

Druga konferenca.

V nedeljo 2. septembra se je vršila v Bridgeville, Pa., v dvorani Slov. doma druga konferenca socialističnih klubov v zapadni Penni., na kateri so bili zastopani klubi iz sledečih naselbin: Lawrence, Sygan, Library, Homer City in Canonsburg. Izmed društev izobraževalne akcije JSZ. sta bila zastopana društva št. 138 in 245 SNPJ. Navzočih je bilo tudi več drugih sodrugov in članov SNPJ. in SSPZ., ki so prišli na konferenco kot gostje. Predsedoval ji je sodrug John Ban iz Pittsburgha. Zapisnik je vodil Louis Kveder. V konferenčni odbor so bili izvoljeni: L. Kveder, tajnik; v organizatorski odsek konference pa Andy Simčič, Mike Primozich in John Česnik.

Udeležba na tej konferenci je bila torej že precej boljša kakor na lawrenški. Bila je v stanju opraviti tudi več dela. Sprejela je resolucijo, s katero si je začetla svoja stališča, ki se glasi:

Stališča konference.

Konferenca socialističnih klubov v zapadni Pennsylvaniji, zbirajoča dne 2. septembra 1923 v Bridgeville, Pa., izreka sledeča svoja stališča:

1. Je za obnovo in ustanovitev socialističnih klubov J. S. Z. v vseh jugoslovanskih naselbinah v Pennsylvaniji in drugod, in vršiti to delo je glavni namen te Konference;

2. Je za taktiko, ki vodi do zedinjenja delavskih mas v enotno organizacijo; za dosego tega namena bo podpirala vse akcije socialistične stranke in J. S. Z., ki imajo za cilj združiti ameriško delavstvo;

3. Obsoja vse poizkuse, ki imajo namen razdvajati zavedno delavstvo na nepomembne stranke in frakcije in begati nevedne delavske mase;

4. Je za podružabljenje premogovnikov in produktivnih ter distributivnih sredstev, kakor se glasi program naše stranke. Naša Konferenca, ki zastopa v veliki večini premogarje, izjavlja, da bo vplivala na članstvo premogarske unije v smislu, da prične z intenzivno propagando za socializacijo rogov; nadalje, da se v uniji premogarjev utrdi razredna zavest in se jo pridobi za delo v prid socialističnega programa;

5. Je za reorganiziranje strokovnih unij na podlagi industrialnega unionizma;

6. Je za osvoboditev vseh političnih jetnikov;

7. Izjavlja, da bo delovala naprej kolikor bo v njenih močeh za priznanje sovjetske Rusije od strani ameriške vlade;

8. Izjavlja, da bo delovala v smislu sklepov in resolucij, sprejetih na konvenciji ameriške socialistične stranke in na IV. zboru J. S. Z.

Vse te točke soglašajo s programom ameriške socialistične stranke in J. S. Z. Konferenca ni šla v nobenem oziru preko zaključkov skupne stranke. Naglasila pa je svoja stališča radi tega, da bo delavstvo v Pennsylvaniji na jasnem, kaj je prav za prav namen Konference in v kakem smislu bo delovala.

V pogledu socialističnega tiska je bridgevillska konferenca sprejela sledečo resolucijo:

Za socialistični tisk.

"Konferenca socialističnih klubov J. S. Z.", sestojeca s klubov J. S. Z. v zapadni Pennsylvaniji, se v polni meri zaveda važnosti socialističnega tiska. Raditega apelira na slovensko delavstvo v Pennsylvaniji, naj se naroča, čita in podpira glasilo jugoslovanskega socialističnega delavstva v Zed. državah, "Proletarca".

Dolžnost vsakega zavednega delavca je širiti socialistično literaturo. Njegova naloga je pridobivati glasilom socialistične stranke nove naročnike.

Konferenca soc. klubov J. S. Z. v zapadni Pennsylvaniji obljublja delovati kolikor bo v njenih močeh za razširjenje Proletarca med slovenskim in drugim jugoslovanskim delavstvom v Pennsylvaniji. Ob enem pozivamo sodruge in somišljenike v drugih državah te republike, naj gredo v akcijo za razširjenje svojega glasila.

Vzemimo si za geslo: "Proletarec" mora dobiti do prihodnjih predsedniških volitev pet tisoč novih naročnikov!" Sodrugi in somišljeniki, ako hočemo, bomo dosegli to število!

Toda samo pri resolucijah ne sme ostati. Resolucije, ne glede kako so važne, ostanejo le črke na papirju, ako ni nikogar, ki bi jih izvajal. V Pennsylvaniji se je prošlo leto povečalo agitacijo za razširjenje Proletarca. Razun pennsylvanskih sodrugov in somišljenikov je bila v tukajšnjih naselbinah na agitaciji za pridobivanje naročnikov našemu glasilu sodruginja Frances A. Tauchar, ki je dosegla lepe uspehe, za kar gre zasluga tudi vsem tistim, ki so sodelovali z njo pri tem delu. Toda z agitacijo za razširjenje Proletarca ne smemo niti malo prenehati. "Proletarec" je naš socialistični glasnik! "Proletarec" je edini slovenski socialistični list v Zedinjenih državah, in to mora naše delavstvo vedeti!

Bridgevillska konferenca je uvidevala, da postane J. S. Z. vplivna organizacija v ameriškem delav-

skem gibanju le tedaj, ako se jugoslovansko delavstvo v Ameriki združi pod njenim okriljem. Z željo, da postane J. S. Z. čimprej to kar mora postati, je sprejela konferenca sledeči proglas:

Apel na jugoslovansko delavstvo

Današnji ekonomski sistem sloni na razredni podlagi — na eni strani ogromne masa proletariata in revnega kmečkega ljudstva, na drugi strani posedujoči sloji. Med tema dvema razredoma ni in ne more biti enakosti interesov. Zato imamo razredni boj.

Borba med razredi bo trajala, dokler bodo obstojala razredna nasprotja. Socializem je za iztrebljenje vzrokov, ki povzročajo razredni boj. Vzrok je kapitalistična ekonomska uredba. Zavedni proletariati stremi da jo odpravi in nadomesti s socialistično.

Zastopniki Konference socialističnih klubov v Pennsylvaniji se v polni meri zavedamo te borbe. Mi vemo, da kapitalistični ekonomski sistem izgine, kadar bo proletariati dovolj zaveden, dovolj organiziran in dovolj sposoben, da jo odpravi. Jugoslovanski delavci v Ameriki smo del ameriškega proletariata. V razredni borbi za naše skupne interese moramo biti vsi aktivni. Zato apeliramo na tisto jugoslovansko delavstvo v Zed. državah, ki je danes še izven organizacije zavednega delavstva, naj se pridruži socialistični stranki potom J. S. Z. in se v njenih vrstah bori za osvoboditev izpod kapitalistične družabne uredbe.

Bridgevillska konferenca je bila zaključena s shodom, ki se je vršil isti dan kakor konferenca. Na tej konferenci sta bila navzoča sodrug F. Zajec, urednik "Proletarca," in Frances A. Tauchar, ki je prišla v Pennsylvanijo na agitacijo za razširjenje našega glasila. Bridgevillska konferenca je dala udeležencem nove nade, in zastopniki in ostali udeleženci so se razšli s trdnim sklepom, da dosežejo s tretjo konferenco še večji uspeh.

Tretja konferenca.

Dne 28. oktobra 1923. se je vršila v Canonsburgu v Slov. domu tretja konferenca soc. klubov JSZ. v Pennsylvaniji ob obilni udeležbi. Izmed zunanjih sodrugov so bili navzoči Joško Oven, F. S. Tauchar in sodruginja Frances A. Tauchar. Konferenco je otvoril sod. L. Kavčič. Za predsednika konference je bil izvoljen John Terčelj, za zapisnikarja Louis Kveder. Zastopniki klubov so podali svoja poročila, istotako agitatorji in agitatorica, ki so bili na delu za razširjenje Proletarca. Kljub temu, da so konferenco motili nepovabljeni gostje, nasprotniki socialistične stranke, je šla s svojim delom naprej in ga sklenila nadaljevati po načrtani poti.

Za tajnika Konference je bil izvoljen sodrug John Terčelj.

Na canonsburški konferenci je bilo zastopanih več klubov kakor na kateri prejšnjih konferenc. Tudi udeležba v splošnem je bila večja. Akcija, započeta v pričetku prošlega leta, je postavljena na trdna tla.

Prihodnja konferenca.

Canonsburška konferenca je zaključila, da se prihodnja konferenca vrši v nedeljo 27. januarja 1924 na Library, Pa. Konferenca prične ob 9:30 dopoldne, popoldne ob 1. pa prične shod, na katerem bodo nastopili slovenski in ameriški govorniki.

Sodrug in somišljeniki v društvi Izobraževalne akcije J. S. Z., delujte, da bo četrta konferenca še večja manifestacija našega dela kakor so bile dosedanje. Vsak klub v zapadni Pennsylvaniji naj bo zastopan, vsako društvo izobraževalne akcije JSZ. naj skrbi, da bo imelo na konferenci svojega delegata.

Konferenca na Library mora izdelati načrte za veliko kampanjo, ki jo bomo podvzeli pred predsedniškimi volitvami. Cilj te kampanje je ne samo da do-

bimo na volilni dan čim več mogoče glasov, ampak da organiziramo socialistične postojanke v vsaki naselbini in da razširimo naše glasilo tako, da ne bo nobenega delavca naše narodnosti, ki ne bi bil nanj naročen.

Naprej pri delu za socialistično stranko in socializem! Bodimo vsi AKTIVNI člani SVOJE stranke!

Sodrugom v Meridenu in okolici.

MERIDEN, W. VA. — Članstvu soc. kluba št. 237, JSZ., naznanjam, da je bilo na zadnji redni seji zaključeno, da se naše seje v bodoče vrše vsako prvo nedeljo v mesecu ob 1:30 popoldne, mesto vsako drugo nedeljo. Prostor zborovanja ostane isti. Prihodnja seja se torej vrši 6. januarja. Udeležite se je polnoštevilno.

V letu 1924, katerega smo pred nekaj dnevi nastopili, čaka socialistično stranko mnogo dela. To delo pa bo mogla izvršiti, ako bodo njene postojanke aktivne in jake.

Somišljeniki v Meridenu in okolici, pristopite v naše vrste! Dolžnost vsake socialistične organizacije je voditi delo v svojem okrožju in naloga našega kluba je, da vrši socialistično propagando v tem okraju.

Ne ozirajte se na nezavedneže, katerih edini smoter je sejati neslogo v naselbinah in begati delavce. Kdor sledi takim ljudem in naseda na njihove fraze, pomaga netiti sovraštvo med delavci in njihovimi družinami.

Ne brigajte se za tiste, ki strupeno vprašujejo, "kaj je socializem že naredil?" Pri nevednežih, ki so zakrknjeni do mozga, gotovo še ni ničesar "naredili". Socializem ni parada ali cirkus. Za socializem se je treba boriti in delati zanj. Lahko je stresati besede iz ust in zabavljati proti socialistom. To je menda najlažje opravilo.

Nekateri so čuli, da socialisti nimajo prave taktike. Tisti, ki to trdijo sami nimajo prav nobene taktike in niti ne vedo, kaj beseda "taktika" pomeni; tudi socializma ne poznajo. Socialistična stranka ni organizacija enega dne. Socialistično gibanje je svetovno gibanje, ki ima za seboj desetletja izkušenj. Socialistične taktike so plod teh izkušenj. Kdor ve za natančno pot, po kateri se bi prišlo čez par dni ali morda že jutri v socialistično družbo, naj gre k predsedniku naše stranke sodrugu Evghenu V. Debsu in mu pojasni, kakšno taktiko moramo zavzeti. Debsa poznate, da mu je socialistično gibanje vse na svetu in da bi videl rajše danes ko jutri da izgine kapitalistični sistem in zgradimo socialistično ekonomsko uredbo na razvalinah kapitalistične podrtije. Torej vpoštevajte ta nasvet in sporočite staremu boritelju Debsu, da vodi svojo stranko po poti napačne taktike in ga podučite, da veste vi za boljšo, bolj ravno pot.

Tiste struje, ki so se organizirale po letu 1919, so že mnogokrat spremenile svoje taktike, in to tako temeljito, da so prejšnje ne samo obsodili, ampak jih popolnoma zavrgli. Na nevedne ljudi pa delajo utisk, kakor da so vedno v pravem.

Delavci, čitajte socialistične liste, da se boste podučili, kaj je socializem in kaj so taktike. Slovensko glasilo ameriške socialistične stranke je "Proletarec". Agitirajte, da se ga razširi po vseh naselbinah.

Tisti, ki begajo delavce z govoricami, da je socialistična stranka izdajalska, služijo, četudi nevedoma, kapitalizmu in blatijo značaj našega voditelja E. V.

Debsa in druge sodruge, ki se žrtvujejo pri delu in borbi za delavske interese.

H koncu še enkrat apeliram na naše delavce v tem okolišču, da se pridružijo našemu klubu.

Organizator našega kluba je sodrug John Krašev. On bo storil kolikor bo v njegovi moči. Služba organizatorja pri socialističnih organizacijah je važna. Toda sodrugi ne smejo pozabiti, da moramo biti vsi organizatorji. Gradimo stavbo naše stranke s tem, da jačamo lokalne organizacije. — *JOHN KOROŠEC, tajnik.*

Članstvu soc. kluba na Library, Pa.

LIBRARY, PA. — Seje socialističnega kluba št. 230 se vrše vsako četrto nedeljo v mesecu ob 2. popoldne v Slovenskem domu.

V naznanilih za seje imamo navado, da na članstvo vedno apeliramo, naj prihaja na seje. Ako zanemarjajo seje člani podpornih društev, še ni taka reč. Glavno je, da plačujejo redno mesečne prispevke za zavarovalnino, in društvu je zasiguran obstoj. S socialističnimi organizacijami je stvar druga. Tudi ako bi vsi klubovi člani redno plačevali članarino, toda ne bi bili aktivni, bi bil tak klub mrtev. Radi tega apeli tajnikov na člane, naj se polnoštevilno udeležujejo sej. Sodrugi štejejo za socialistično gibanje, ako so aktivni.

Delujmo v letu 1924, da bodo naši klubi po našelbinah v resnici centrum političnega in prosvetnega življenja.

Na somišljenike v tej naselbini apeliram, naj se pridružijo našemu klubu. Pri delu za socializem potrebujemo vse zavedne delavce. Mislite si, kakšna sila bi bila naša Zveza, ako bi štela recimo sedem tisoč članov. Ker jih ne šteje, vidimo, kako neradi so delavci aktivni in kako neradi podpirajo organizacije, ki se bore za njih.

Mi ne jadikujemo radi te brezbriznosti, pač pa delujmo, da jo odpravimo! Kakor smo bili aktivni v prošlosti, bomo v bodoče. In da nas bo več aktivnih, se nam pridružite tudi vi, kajti v slogi in kooperaciji je moč! — *ANTON KUNA.*

Naznanilo sodrugom kluba št. 222 v Girardu, O.

WARREN, O. — Člane kluba št. 222, JSZ., opozarjam, naj se gotovo udeleže prihodnje seje, ki se vrši dne 11. januarja ob 7 zvečer. Na dnevnem redu bo več zelo važnih točk, ki jih bo treba rešiti. Nadzorni odbor ima pregledati knjige, ki bo podal seji svoje poročilo o finančnem poslovanju kluba v preteklem letu.

Sodrugi, zavzemimo se, da napravimo v tem letu iz našega kluba eno najaktivnejših postojank JSZ. — *JACOB KOTAR.*

Veselica društva "Gorenjec."

CHICAGO, ILL. — V soboto 5. januarja priredi društvo Gorenjec, št. 104, SSPZ., veliko veselico v Prudential dvorani, 758 W. North Ave. (blizu N. Halsted St.). Vstopnina 50c za osebo. Začetek ob 7. zvečer. Prijatelje našega društva vabimo, da nas posetijo imenovanega dne. — *Član društva.*

Tajnikom klubov J. S. Z.

Tajništvo J. S. Z.

Kampanja za zbiranje organizatoričnega fonda Socialistične stranke še ni končana, ravno tako tudi ne kampanja za pridobivanje novih članov. Klubi kateri imajo nabiralne pole in certifikatne knjižice in niso še poudržali korakov za zbiranje tega fonda, naj gledajo da gre do tozadevni odbori takoj na delo in kadar zaključite s kampanjo, pošljite nabrani denar in pole kakor tudi nevrnjene certifikate tajništvu.

Nadalje, kot je članstvu znano izdaja Socialistična stranka svoje glasilo "The Socialist World" do katerega je opravičen vsak dobrostoječ član, katerega plačuje s svojimi mesečnimi prispevki. Vsako leto je treba pregledati imenik vseh članov. V ta namen razpošljemo v kratkem tozadevne pole na katere naj tajniki spišejo natančno imena in naslove vseh dobrostojećih članov. Za dobrostoječega člana se smatra vsakega, ki ni zaostal z mesečnimi prispevki več ko tri mesece. Imena onih, ki so zaostali s prispevki nad tri mesece, naj se spiše na zadnjo stran pole. Priporoča pa se tajnikom in kampanjskim odborom, da obišejo vse one, ki so zaostali s prispevki kot zgoraj omenjeno in se jim da priliko da jih poravnajo, kajti marsikaterega bi se na ta način obdržalo kot člana v organizaciji. Zakon zahteva, da se morajo črtati iz imenika naročnikov "The Socialist World" vsi tisti, ki so zaostali s članarino in s tem z naročnino. Kadar imate te pole izpolnjene jih nemudoma vrnite tajništvu JSZ.

Nekaj glede mesečnih poročil. V kratkem razpošljemo vsem tajnikom klubov nova mesečna poročila, ki so v nekaterih ozirih mnogo lažje pojmljiva kot so pa bila stara, posebno glede naročanja članskih znamk. Mesečna poročila naj bodo točno izpolnjena in sicer naj se vpiše v zato prirejene rubrike vse dohodke, ki jih je prejel klub tekom meseca, kakor tudi eventuelne preostanke prejšnjega meseca. Ni pa potreba navajati koliko članov plača svoje prispevke; zato je prirejena posebna rubrika, ki mora biti ravnotako izpolnjena vsak mesec, da je tako razvidno stanje članstva.

Kadar naročate znamke zaeno s pošiljativjo mesečnega poročila, naj se vedno zanese to v kolono za izdatke; zapišite koliko in kakšne naročate. Cena je označena na poročilu. Pošiljajte vedno le toliko kolikor znesa račun za znamke in ne več. Tudi pri pošiljanju prispevkov za konvenčni fond je treba vedno navesti za koliko članov se pošilja. V poročilu je treba, da so izpolnjene vse rubrike s katerimi se je imelo opravka tekom meseca. V rubriko "Računski zaključek" naj se vedno vpiše celokupna blagajna in ne samo za tekoči mesec. V preteklosti so bili nekateri tajniki zelo površni

pri izdelavanju mesečnih poročil; ker pa želimo da vlada pri vseh naših organizacijah točnost tudi v tem pogledu, naj tajniki vpoštevajo ta navodila.

V mesecu decembru je večina naših klubov imela volitve novih uradnikov. Treba bo urediti nov imenik krajevnih klubov, zato naj nam tajniki takoj sporoče imena in naslove novih tajnikov. Sporoče naj tudi, kedaj klubi obdržavajo svoje seje.

Klubom, kateri nimajo rednih strankinih poslovnih knjig, priporočamo da si jih nabavijo, zlasti še kar se tiče knjige finančnega tajnika; v njej so navedene vse potrebne rubrike in bi bilo tajnikom knjigovodstvo zelo olajšano.

Finančna knjiga s 320 stranmi stane \$1.75, z 640 stranmi pa \$2.50. Poleg tega naj se pošlje še 15 centov za poštino in zavijalne stroške.

Oder dramskega odseka kluba št. 1.

CHICAGO, ILL. — Na zadnji seji kluba št. 1 se je mnogo razmotrivalo o priredbah našega dramskega odseka. V zadnjem letu je priredil pet dramskih predstav, ki so vzele mnogo truda in nas stale veliko denarja. Nikjer v Chicagi ne računajo dramatična društva tako nizko vstopnino kakor jo računamo mi. Na navadne plesne zabave računajo društva tolikšno ali pa še večjo vstopnino, kakor jo računa naš dramski odsek na svoje predstave. Čehi se nam naravnost čudijo, kako moremo zmagovati stroške, ki jih imamo s predstavami. Vstopnina na njihove predstave je od 50 do \$1.75. Pri mnogih predstavah nimajo niti godbe, medtem ko jo imamo mi pri vsaki.

Iz računskih poročil, ki jih je podajal seji od časa do časa tajnik, je bilo razvidno, da bi mi napravili z vsako dramsko vprizoritvijo veliko izgubo, ako bi bili odvisni samo od dohodkov na vstopnini. Radi teh razlogov je bilo na zadnji seji zaključeno, da bo v bodoče vstopnina na naše igre 75c mesto 50c, kakor je bila dosedaj. Upamo, da bo naše občinstvo razumelo, da smo bili prisiljeni zvišati vstopnino radi gmotnih vzrokov.

(V sledečem podajamo nekoliko informacij o dohodkih in izdatkih, ki jih imamo na naših predstavah.

Za dvorano, v kateri prirejamo naše predstave, plačamo vsakokrat \$80.00 najemnine; toliko samo za dvorano. Potem imamo stroške z odrom, in ako je treba nabaviti še kake kulise, katere slučajno rabimo za to ali ono igro, narastejo stroški za dvorano in oder do \$150.00. Potem je godba, ki nas stane od \$65.00 do \$80.00 vsakokrat. Reklama in tiskovine nas stanejo do \$50.00 za vsako predstavo. Treba je nadalje vpoštevati, da moramo nabavljati vedno nove igre in da imamo s predstavami razne manjše izdatke, ki pa vendarle tvorijo ob zaključku računa po vsaki predstavi precejšnjo vsoto. Recimo, da imamo z vsako predstavo najmanj \$250.00 izdatkov. Da se pokrijejo, bi moralo vsako našo predstavo posetiti do 600 oseb. Tako veliko avdijske nimamo. Stroške moramo torej pokrivati s tem, da imamo po igri plesne zabave, ki nam prinesejo nekaj dohodkov.

Dramski odsek kluba št. 1 se je vedno potrudil dati občinstvu čim največ mogoče duševnega užitka pri svojih predstavah. Isto obljubljuje v bodoče. Da pa nam bo mogoče razvijati dramsko umetnost, potrebujemo

večje dohodke — vsaj tolikšne, da bomo pokrili naše izdatke z vstopnino. Eventuelni dobiček pa bi se porabil za nabavljanje novih iger, kulis, kostumov itd. Ob enem ne smemo pozabiti, da ima socialistični klub še druge dolžnosti poleg prosvetnega dela. Sredstva, ki jih imamo na razpolago, nam služijo za širjenje socialistične vzgoje in za agitacijo.

Gmotna sredstva, ki jih dobiva klubova blagajna potem veselic, ne smemo trošiti za pokrivanje deficita pri dramskih predstavah. Te se morajo izplačevati s svojimi dohodki, in to je razlog, da smo zvišali vstopnino.

Naši igralci ne prejemaajo za svoj trud nikakih nagrad. Niti stroškov, ki jih imajo z vajami in na dan igre, jim ne povračamo. Ne samo da izgubljajo z vajami svoj prosti čas, tudi stroške imajo pri tem. Vloge prepisujejo naši sodrugi in sodruginje brezplačno. In tudi to vzame čas.

Prijatelje naše dramatike prosimo, naj vpoštevajo to pojasnilo in nam ostanejo naklonjeni tudi v bodoče. Mi žrtvujemo za gojitev dramatike kolikor največ moremo. Nekaj pa pričakujemo tudi od vas. In komur je ležeče na tem, da se slovenska dramatika v Chicagi goji naprej, bo skrbel, da nam bo občinstvo tudi na prihodnjih predstavah nudilo svojo gmotno in moralno pomoč.

V nedeljo 10. februarja vprizori dramski odsek kluba št. 1 v dvorani ČSPS. igro "Velika repatica", burka v treh dejanjih. Zadnjič smo vprizorili dramo, zato smo se sedaj odločili za komedijo. Vstopnina na to igro, kakor že omenjeno, je 75c. Otroci do 14. leta so vstopnine prosti. Po igri bo plesna zabava, kakor običajno.

Vstopnice se dobe pri tajniku kluba v uradu Proletarca in pri članih in članicah kluba. Apeliramo na vas, da si jih preskrbite v predprodaji.

Publicijski odsek kluba št. 1.

ORGANIZACIJSKI FOND SOCIALISTIČNE STRANKE.

IV. izkaz.

CANONSBURG, PA.: Klub št. 118, JSZ. \$10.00; dr. "Postojnska jama" št. 138, SNPJ. \$10.00; skupaj \$ 20.00

FOREST CITY, PA.: — Harry Stanich, (pola št. 11585). Po \$1.00: Jos. Pavšek, Jos. Čebular, John Murnich, John Kayčič, L. Krašovec, H. Stanich, Fr. Grštelj in Pavel Čoš. Skupaj \$8.00, odbito glasom strankinega zaključka za lokalno kampanjo kluba št. 10, JSZ. \$2.00, skupaj 6.00

MOON RUN, PA.: — Rudolf Gorjup, (pola št. 11525). Klub št. 175, JSZ. \$10.00; Fr. Maček, \$1.00, skupaj. 11.00

HARWICK, PA.: — Andy Bertl, (pola št. 343). Po \$1.15: Dan Mrvash. Po \$1.: J. Poligar, Fr. Arch, L. Fonak, M. Prašnikar, Ant. Lozar, M. Koprivnikar, Ant. Selin, Fr. Nosse; po \$2.00: H. Vulch. Po 50c: Ant. Lovšin, M. Pavšek, Ant. Dolenc, Fr. Drad, L. Prašnikar, Ant. Klemenčič. Po 35c: John Radišek, skupaj 14.50

Anton Verbich, (pola št. 344). Po \$1.00: M. Mrvash, Andy Bertl, Ant. Verbich, Fr. Radišek, M. Slatt, Ant. Frank, Fr. Perone, Jos. Lovše, Ernest Božič. Po 50c: Ant. Jazbinšek, Val. Mogert, Ant. Leskovec, P. Močnik, Jos. Bri-

njavec, Ant. Kanc, Fr. Pangerc, J. Miklich, Val. Planinc, skupaj	13.50
CHICAGO, ILL.: John Thaler, (pola št. 6611). Po \$1.00: Ant. Trojar, S. Trojar, John Thaler. Po 50c: John Ivac, Fr. Sablich, Fr. Zderbnik, Leo Kejžar, Ant. Pinbas, skupaj \$5.00, odbito glasom zaključka strankine eksekutive za lokalno kampanjo kluba št. 1. JSZ. \$1.37, skupaj	4.13
Angeline Tich, (pola št. 6605). Po \$1.00: Antoniette Urbanz in Angeline Tich, skupaj \$2.00, odbito glasom zaključka strankine eksekutive za lokalno kampanjo kluba št. 1, JSZ. 50c, skupaj	1.50
Frank Florjancich, (pola št. 8420). Po \$1.00: Fr. Florjancich. Po 50c: Fr. Malesh, John Pechar, M. Logar. Po 25c: Jos. Petrich, J. Bolkar, Fr. Sustaršič, J. Žerovnik, Jos. Poznik, B. Medirovec, Jos. Kosnik, Ant. Samsa, J. Stirn, skupaj \$4.75, odbito glasom zaključka strankine eksekutive za lokalno kampanjo kluba št. 1, JSZ. \$1.18, skupaj	3.57
Mary Kovach, (pola št. 6609). Po \$1.50: Mary Kovach. Po \$1.00: John Lapp. Po 50c: Bessie Hunt, M. Lipar, Helen Arko, Jos. Lapp. Po 25c: Johny Kovach, skupaj \$4.75, odbito glasom zaključka strankine eksekutive za lokalno kampanjo kluba št. 1, JSZ. \$1.18, skupaj	3.57
Blas Novak, (pola št. 6614). Po \$2.00: M. J. Turk, Albina Logar, Philip Godina, P. Bernik. Po \$1.00: S. Žele, J. Vogrich, Fr. Gottlicher, Jos. Zavertnik, Iv. Molek, M. Ratoušnik, J. Putz, M. Koder, M. Šifrar, Fr. Novak, C. Obed, Blas Novak, skupaj \$20.00, odbito glasom zaključka strankine eksekutive za lokalno kampanjo kluba št. 1. JSZ. \$5.00, skupaj ..	15.00
Fred J. Brash, (pola št. 6606). Po \$1.00: Fred J. Brash, Neimenovan, Neimenovan. Po 50c: Jos. Videc, skupaj \$3.50, odbito glasom zaključka strankine eksekutive za lokalno kampanjo kluba št. 1. JSZ, 87c, skupaj	2.69
Skupaj	\$ 95.40
Prejšnji izkaz	357.66
Skupaj	\$453.06

Amerikanizacija linčarstva.

V Marlowu, Oklahoma, imajo nepisano postavo, da ne sme živeti v mestu noben črnc. Po mestu vidite napise s sledečim besedilom: "Nigger, don't let the sun go down on you here."

Hotelir Birch je skušal prelomiti to nepisano postavo, ker je mislil, da imajo pisane postave več veljave. Najel je črnca za delo v hotelu in se ni oziral na anoična svarila. Dne 17. decembra zvečer so udrli v hotel "civilizirani" belokožci in naznanili črncu, da bo v nekaj minutah obešen. Hotelir ga je hotel braniti, nakar je bil ustreljen. Črnca niso obesili, ampak ga ustrelili. Napadalci so pobegnili brez sledu ... Ako pogledate na zemljevid, boste našli, da je Oklahoma v Zedinjenih državah.

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR

1924

JE IZŠEL

Vsebuje povesti, svetovni pregled, nad šestdeset ilustracij, članke, razprave, pesmi, igro, itd.

Bogata, izbrana vsebina

VEZAN V PLATNO

STANE **75** CENTOV

NASLOV:

PROLETAREC

3639 W. 26th St.
CHICAGO, ILL.

Brez naslova.

Nekateri naši rojaki, katerim ne manjka "podjetnega" duha, so zopet bogatejši, pa ne v gotovini, ampak v izkušnjah. Delnice so sicer dobra stvar, ako in dokler so kaj vredne. Toda nekateri rojaki kupujejo delnice, o katerih vedo da niso nič vredne, pa pričakujejo, da bodo enkrat "poskočile". Kdor hoče delati denar z ničvrednimi delnicami, jih mora sam prodajati. Tisti, ki jih kupujejo, so vedno ob denar.

Urednik žurnala na 22. cesti trdi, da nimajo frančiskani ničesar več opraviti pri Edinosti. Kaj pa se je zgodilo? Kdo jih je odslovili? Vidite, to bi bilo zanimivo vedeti.

Gajžla sklada pesmi, kar je lepo, če so pesmi lepe. Pozna pa se Gajžli, da ni več samskega stanu. "Oh, kje so moje rožice, solnčne, pisane in bele . . ." V svoji zadnji pesmi je nekdaš pl. Gajžla storil napako, da jo je posvetil osebi, "ki ga nič ne briga." Ako naši pesniki in pisatelji hočejo posvečati svoja dela našim služnim možem, naj si vsaj izberejo prave osebe.

Ko bo izšla knjiga, v kateri bo opisana zgodovina naših jednot, priporočam Gajžli, naj se loti pisati zgodovino pečlarizma, ki bo krasen prispevek naši književnosti. Dišala bo sicer po klobasah, poticah, krofih, cvetkah, solnčnih rožah, ribicah in se bo končala v brusilnici, toda kaj zato! Lepo je bilo tiste čase, zelo

lepo. "Lingvizem", pečlarizem, luftšif; kako lepi spomini — kako so takrat "ukali" naši fantje!

Ako bi se dobil kdo, ki bi iztrigel vse pečlarske dopise o nagajivih cvetkah, o klobasah, poticah, solnčnih rožah itd., ki so bili priobčeni v raznih slovenskih ameriških listih, pa jih objavil v knjigi — ali bi se z njo postavljali, kaj? "Proletarec" ne bi bil zastopan v tej knjigi, ker ni bil nikoli glasilo častilcev solnčnih rož. Gajžla ne bi jokal raditega, čitatelji Proletarca pa menda tudi ne. Sicer pa imamo letos lepo zimo — kakor nalašč za kovanje verzov.—K. T.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje socialističnega kluba št. 27. se vrše vsake drugo nedeljo v mesecu ob 9:30 dopoldne in vsako četrto nedeljo ob 2.30 popoldne v klubovih prostorih v Slov. nar. domu. Dolžnost vsakega sodruga je, da redno prihaja k sejam. — Tiste, ki simpatizirajo s socialističnim gibanjem, pa še niso pri soc stranki, vabimo, naj pristopijo v naš klub in tako pomagajo pri delu za osvoboditev proletariata. Prva naloga delavca je, da postane razredno zaveden. Pri tem pa vpoštevajmo geslo: "V organizaciji je moč."

SLOVENSKEMU DELAVSTVU V HERMINIE, PA.

Socialistični klub št. 69, JSZ., zboruje vsako prvo nedeljo v mesecu po seji društva Prostomisleci, št. 87, SNPJ., v društveni dvorani. — Rojaki, pristopajte v naše vrste! — Anton Zornik, Box 202, Herminie, Pa.

Prečitajte naš cenik knjig,

priobčen v tej izdaji. Velika izbira novih knjig, katere smo prejeli pred nekaj dnevi iz Slovenije.

**Največja zaloga
boljših književnih
del.**

LOUIS KVEDER

(200 Walsh Bldg.)

**434 Diamond St.,
PITTSBURGH, PA.**

Izdelujem pooblastila, kupne in darovalne pogodbe, teste in vsa v notarski posel spadajoča dela.

ŠTEDLJIVI LJUDJE

vlagajo redno in investirajo razumno v

KASPAR STATE BANKI

največji jugoslovanski
banki v Zed. državah

1900 Blue Island Avenue
in vogal 19. ceste.

CHICAGO,

ILLINOIS.

Kapital in prebitek

\$ 1,250,000.00

Pod vladnim in državnim nadzorstvom in Chicago Clearing House Ass'n.

Prodajamo parobrodne listke za vse prekomorske črte v Jugoslavijo in nazaj. Izdelujemo svedočbe (affidavits) za naseljence ter pošiljamo denar v staro domovino najhitreje in najceneje.

CENIK KJIG.

Nadaljevanje z 2. strani.

VITEZ IZ RDEČE HISE. (Aleksander Dumas star.), roman iz časov francoske revolucije, 504 strani, broširana 80c, vezana v platno	1.25
VZORI IN BOJI, črtice, vezana	1.50
ZABAVNA KNJIŽNICA, zbirka povesti in črtic, broširana	.65
ZADNJA PRAVDA, (J. S. Baar) roman, broširana	.75
ZAJEDALCLO (Ivan Molek), povest, 304 strani, vezana v platno	1.75
ZA SREČO, povest, broširana	.45
ZAPISKI TINE GRAMONTOVE, (VI. Levstik), vezana	1.00
ZGODBE IZ DOLINE ŠENTFLORJANSKE, (Ivan Cankar), vezana	1.25
ZLATARJEVO ZLATO, (Aug. Senoa), zgodovinska povest iz XVI. stoletja, vezana	1.20
EMOTE IN KONEC GOSPODIŠNE PAVLE, (I. Zorec), broširana	.40
ZVONARJEVA HOI, povest, broširana	.65
ZENINI NABE KOPENELE, (Rado Murnik), broširana	.30
SLOVENSKI PISATELJI:	
DR. IVAN TAVČAR, zbrani spisi, VI. zv., vezana	2.00
FRAN LEVSTIK, zbrani spisi, vezana	1.25
FRAN ERJAVEC, zbrani spisi, vezana	2.00
JOS. JURČIČ, zbrani spisi, I. zv., vezana	1.75
II. zv. vezan	1.50
III. zv. vezan	1.50
IV. zv. vezan	1.25
V. zv. vezan	1.00
VI. zv. vezan	1.00

PESMI IN POEZIJE.

BASNI, (Jean de la Fontaine, iz francosčine prevel I. Hribar) vezana	1.00
MLADA POTA, (Oton Zupančič), pesmi, trda vezba	.75
MODERNA FRANČOSKA LIRIKA, (Prevel Ant. Debeljak), vezana	.90
PESMI ŽIVLJENJA (Fran Albrecht), trda vezba	.56
POEZIJE, (Fran Levstik), vezana	.90
POHORSKE POTI, (Janko Glasar), broširana	.35
SLUTNJE, (Ivan Albrecht), broširana	.45
STO LET SLOVENSKE LIRIKE, od Vodnika do moderne, (C. Golar), vezana	1.20
STRUP IZ JUDEJE, (J. S. Mačhar), vezana	1.10
SLOVENSKA NARODNA LIRIKA, poezije, broširana	.65
SOLNCE IN SENCE, (Ante Debeljak), broširana	.50
SVOJEMU NARODU, Valentin Vodnik, broširana	.25
SLABE PESMI, (Peter Bezruč), trda vezba	.50
TEBOVLJE, (Tone Seljakar), proletarske pesmi, broširana 80c; vezana	.75
TRISTIA IZ SIBERIA, (Vojeislav Mole), vezana	1.25
V KARJE VIDOVE, (Oton Zupančič), pesnitve, broširana	.40

IGRE

ANFISA, (Leonid Andrejev), broširana	.60
BENEŠKI TRGOVEC, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
CARLJEVA ŽENITEV-TELJE ŽENINI, (F. S. Tauchar), dve šalo-igri, enodejanke, broširana	.25
DIVJI LOVEC, (F. S. Finžgar), igra s petjem v 4 dejanjih	.50
DNEVNIK, veseliga v 2 dejanjih	.30
GAUDEAMUS, komedija v 4 dej.	.60
GOSPA Z MORJA, (Henrik Ibsen), igra v petih dejanjih, broširana	.60
KASIJA, drama v 3 dejanjih	.75
JULIJ CEZAR, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
MACBETH, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
NAVAĐEN ČLOVEK, (Bran. Gj. Nukič), šala v treh dejanjih, broširana	.35
NOČ NA HMELJNIKU, (Dr. I. Lah), igra v treh dejanjih, broširana	.35
OTHELLO, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
RAZVALINA ŽIVLJENJA, (F. S. Finžgar), drama v 3 dej.	.75
ROMANTIČNE DUŠE, (Ivan Cankar), drama v treh dejanjih, vezana	.85
ROSSUM'S UNIVERSAL ROBOTS, drama s predigro v 3 dejanjih	.50
SEN KRESNE NOČI, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
UMETNIKOVA TRILOGIJA, (Alois Kraigher), tri enodejanke, broširana, 75c; vezana	1.00

ZNANSTVENE RAZPRAVE, POLITIČNI IN GOSPODARSKO SOCIALNI SPISI, UČNE IN DRUGE KNJIGE IN BROŠURE.

ALI JE RELIGIJA PRENEHALA FUNKCIONIRATI? Debatata	.20
ANGLEŠKO-SLOVENSKI BESEDNJAK, (Dr. J. F. Kora) ..	5.00
DEMOKRATIZEM IN ŽENSTVO, (Alojzija Stebi)	.10
GOSPODARSKA GEOGRAFIJA, (Dr. V. Šarabon), vezana	1.25
JUGOSLAVIJA, (A. Melik), zemljepisni pregled	1.00
Lončar, broširana 75c, vezana ..	1.15
KATOLIŠKA CERKEV IN SOCIALIZEM	.25
KDO UNIKUJE PROIZVAJANJE V MALEM	.20
KOMUNISTIČNI MANIFEST, (Karl Marks in Friderik Engels)	.20
KRATKA SRBSKA GRAMATIKA, (Dr. Josip Menec)	.35
KRATKA ZGODOVINA SLOVENCEV, HRVATOV IN SRBOV, (Matija Pire)	.40
MISELNI RAZVOJ EVROPSKEGA ČLOVEŠTVA, (Fran Drtna), vezana	2.00

MLEKARSTVO, s črticami o živinoreji s slikami	.75
NARODNOGOSPODARSKI RŠENJI	.85
NAS JEZIK, (Dr. J. Glazar), vezana	.45
NAS SADAŠNJI USTAVNI POGOLOZAJ	.75
O KONSUMNIH DRUŠTVIH	.10
O KULTURNEM POMENU SLOVENSKE REFORMACIJE, (Dr. I. Prijatelj), broširana	.40
OSNUTEK SLOV. NAR. GOSPODARSTVA	.50
POGLEDE V NOVI SVET	.70
POLITIČNO ŽIVLJENJE SLOVENCEV, od 4. jan. 1797, do 6. jan. 1919 leta, (Dr. Dragotin Lončar), broširana 75c, vezana ..	1.00
POSTREŽBA BOLNIKOM, s slikami	.35
PSIHICNE MOTNJE NA ALKOHOLSKI PODLAGI (Ivan Robida, vezana	1.15
RASTLINSTVO NASIH ALP, (F. Seidl)	.95
RAZVOJ SOCIALIZMA od utopije do znanosti, (Friderik Engels, prevel M. Žagar)	.35
REFORMACIJA IN SOC. BOJI SLOV. KMETOV, (Abditus) broširana	.45
SLOVENSKO-ANGLEŠKA SLOVNICA, izdala SNPJ., 364 strani, vezana v platno	2.00
SMERNICE NOVEGA ŽIVLJENJA, (Dr. K. Osvald), broširana	.50
SPOLJUBEZEN-MATERINSTVO, (Prof. dr. Z. Zahor), trda vezba	.40
SERBSKA POČETNICA, (J. T.) ..	.50
SPRETNOST KUHARICA, broširana, \$1.00, vezana	1.25
SVETOVNA VOJNA IN ODGOVORNOST SOCIALIZMA, E. K.), broširana	.50
USTAVA, ruske socialistične fed. sovjetske republike	.10
VARNA KUHARICA, (Marija Remec), vezana	1.00
V NOVO DEZHELO, (E. K.) broširana	.25
VOLJA IN DEJANJE, (psihološka analiza)	.25
VADEBUKA PRODAJALNA ALI KONSUM	.10
ZAKON BIOGENEZIJE, (J. Howard Moore, prevel I. M.)	1.50
ZA STARO PRAVDO, (Fran Erjavce)	.50
ZBIRKA RUDARSKIH IN FIZIČNIH IZRAZOV, (J. Berlaj)	.30
ZDRAVJE, zdravstvena revija za pouk o zdravstvu in zdravljenju, letnik 1921, broširana \$1., trdo vezana	1.50
ZDRAVJE, jan., feb., mare, april in maja izdaja letnika 1922, vsaka po	.10
ZGODOVINA SOCIALIZMA V SRBIJI (Fran Erjavce)	.25

ZGODOVINA SRBOV, HEVATOV IN SLOVENCEV, (Ant. Melik) trije zvezki, broširani, I. zv. 85c; II. zv. 75c; III. zv. 45c. Vsi trije zvezki 541 str. 2.25

RAZNO.

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR,

letnik 1916, vezan	40
letnik 1917, vezan	50
letnik 1919, vezan	50
letnik 1920, vezan	65
letnik 1921, broširan	50
letnik 1922, vezan	75
letnik 1923, broširan	50
letnik 1923, vezan	75

CANKARJEVA SLIKA na dopisnicah, 2 za 5c. (Imamo jih dvójne vrste.)

DEMOKRACIJA , (Cankarjeva številka)	10
KRES , revija, 1. 1922, št. 9-10.	25
KRES , revija, 1. 1922, št. 11-12.	25
KRES , kulturni mesečnik, 1. 1923, št. 2-3-4	40

NAJNOVEJŠE INFORMACIJE O DOBAVI DRAVLJANSTVA ZEDINJENIH DRŽAV 40

O ZDRAVSTVENIH NALOGAH SOC. ZAVAROVANJA, (Dr. Demet. Bleiweis-Trsteniški) . . . 10

PROLETAREC, vezani letniki, 1919, 1921 in 1922, vsaki . . . 5.00

TRIJE LABODJE, ilustrirana revija 25

ANGLEŠKE KNJIGE.

ANARCHISM AND SOCIALISM, (Geo. Plechanoff), vezana .60

ANCIENT LOWLY, (C. Osborne Ward) dve knjige, 1313 strani, vezane 5.00

ANCIENT SOCIETY, (Lewis H. Morgan), vezana 1.50

BRASS CHECK, (Upton Sinclair). Slika korumpiranosti kapitalističnega žurnalizma, vezana 1.20

"DEBS, HIS AUTHORIZED LIFE AND LETTERS". (David Karsner), vezano v platno 1.20

END OF THE WORLD, (Dr. M. Wilhelm Meyer), vezana 60

EVOLUTION OF MAN, (Wilhelm Bölsche), vezana 60

EVOLUTION OF PROPERTY, (Paul Lafargue), vezana 60

FOOD AND MY NEIGHBOR, (Robert Blatchford), vezana 1.25

GOOSE-STEP, (Upton Sinclair). Studija ameriškega visokošolstva nad katerim imajo kontrolo privatni interesi, vezana . . . 2.00

IMPERIAL WASHINGTON, (R. F. Pettigrew), knjiga, ki opisuje prehodno dobo iz demokracije v denarni imperializem v Zd. državah, 441 strani, trda vezba 1.25

JUNGLE, (Upton Sinclair) povest iz čičaških klavnic 1.20

KARL MARX, biographical memoirs, (Wilhelm Liebknecht), vezana 60

KING COAL, (Upton Sinclair), povest iz madnjega štrajka (1913) coloradskih premegarjev, trda vezba 1.20

LAW OF BIOGENESIS, (J. Howard Moore), vezana 60

LIFE AND DEATH, (Dr. E. Teichmann), vezana 60

OUTLINE OF HISTORY, (H. G. Wells), vezana, 1171 strani 5.00

PHYSICIAN IN THE HOUSE, (J. H. Greer, D. D.) Domači zdravnik, vezana 2.00

REPUBLIC OF PLATO, vezana 2.00

RIGHT TO BE LAZY, (Paul Lafargue), vezana 60

ROBERTS RULES OF ORIGIN, vezana 1.50

SAVAGE SURVIVALS, (J. Howard Moore), vezana 1.25

SCIENCE AND REVOLUTION, Ernest Unterman, vezana 60

SOCIAL REVOLUTION, (Karl Kautsky), vezana 60

STRUGGLE BETWEEN SCIENCE AND SUPERSTITION, (A. M. Lewis), vezana .60

THEY CALL ME CARPENTER, (Upton Sinclair), trda vezba . 1.75

THE CRY FOR JUSTICE, (Upton Sinclair) vezana 2.00

THE DREAM OF DEBS, (Jack London) 10

THE PROFITS OF RELIGION. Razprava o izrabljanju ver za privatne interese 1.20

THROUGH THE RUSSIAN REVOLUTION, (Albert Rhys Williams), s slikami, 311 strani, vezana v platno 2.00

100%, (Upton Sinclair). Povest patrijota 1.20

VITAL PROBLEMS IN SOCIAL EVOLUTION, (A. M. Lewis), vezana 60

THOUGHTS OF A FOOL, (Evelyn Gladys), vezana 1.25

Naročilom priložite poštni ali ekspresni money order, ček ali gotovino. Za manjša naročila lahko pošljete poštne znamke.

Vse knjige pošiljamo poštne prosto. Klubom in čitalnicam, pri vseh večjih naročilih liberalen popust.

Vsa naročila naslovite na:

PROLETAREC
3639 W. 26th Street,
Chicago, Ill.

Novoletni dan.

Stari Egipčani, Fenicijani in Perzijci so začeli svoje leto z jesenskim enakonočjem, 21. septembra. Grki, do petega stoletja pred K., so začeli svoje leto s solničnim obratom, 21. decembra in leta 432 pred K. so spremenili svoj novoletni dan na 21. junija. Stari Rimljani so proslavljali začetek leta z 21. decembrom in Julius Cezar je istega prestavil na 1. januarja. Judje so vedno priznavali svoje novo civilno leto od prvega dne v mesecu Tišri, 6. septembra, njih cerkveno leto pa prične s pomladno enakonočjo, 21. marca. V prvem delu srednjega veka je večina kristjanov začela svoje novo leto s 25. marcem. Gregorijanski koledar za leto 1582 pa je zopet postavil 1. januar kot začetek Novega leta. Na Angleškem se je ta prememba izvršila šele leta 1752. Posebnost tega dne so takozvane novoletne resolucije, katere pa so hitro pozabljene. Vi pa napravite v tem oziru izjemo in sklenite, da boste skrbeli za svoje zdravje s pomočjo Trinerjevega zdravilno grenkega vina in da se boste tudi ravnali po tej resoluciji! Rezultati bodo čudoviti. Isto izčisti

črevesje, pomaga prebavi in poyrne tek. Vsi lekarnarji in trgovci z zdravili ga prodajajo. **SREČNO NOVO LETO!**

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoračnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriških, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se toplo priporočam.